

Er det en menneskeret at tigge?

Det er strafbart at tigge. Det står i straffeloven. Men er det i strid med menneskerettighederne? Det spørgsmål beskæftigede ni højesteretsdommere sig med for nylig.

WEEKENDPANELET

JENS PETER CHRISTENSEN (f. 1956)

Har været højesteretsdommer siden 2006. Forinden professor i stats- og forvaltningsret ved Aarhus Universitet. Har været formand for en lang række lovforberedende udvalg.

De andre medlemmer af Weekendpanelet:

BERTEL HAARDER

EMILIA VAN HAUEN

THOMAS BORCHERT

ELISABETH DONS CHRISTENSEN

SAMIRA NAWA

JEANETTE VARBERG

En mand fra Litauen tiggede en morgen ved indgangen til Københavns Hovedbanegård. Han var to gange tidligere idømt fængselsstraf for tiggeri og var blevet udvist af Danmark med indrejseforbud i seks år. Nu var han imidlertid indrejst igen med det formål at tigge, og han blev så anholdt af politiet.

I straffelovens § 197 står der, at man uden forudgående advarsel straffes med fængsel indtil seks måneder, hvis man tigger i en gågade, ved stationer, i eller ved supermarkeder eller i offentlige transportmidler. Altså steder, hvor det kan være særligt generende for andre. Den litauiske mand havde uden forbehold erklæret sig skyldig.

Herefter burde sagen jo egentlig være nem at afgøre. Som dommer kunne man jo blot sammenholde det, som manden var dømt for - at tigge ved indgangen til hovedbanegården - med straffelovens § 197, der klart siger, at man straffes med fængsel indtil seks måneder, hvis man tigger sådan et sted. Men så nemt var det ikke. For manden mente nemlig, at han skulle frifindes, fordi det efter hans opfattelse er en menneskeret at tigge. Han henviste til en række bestemmelser i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention: Artikel 3 om forbud mod tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling, artikel 8 om retten til privatliv, artikel 10 om retten til ytringsfrihed og artikel 14 om forbud mod forskelsbehandling på grund af bl.a. nationalitet.

Jeg vil gætte på, at det nok vil kunne forekomme en del almindelige mennesker noget overraskende, at det på den måde ligefrem skulle være i strid med menneskerettighederne, at man kan straffes for at tigge. Men det er ikke desto mindre det, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er nået frem til i en dom af 19. januar 2021.

Sagen angik en kvinde, der ved en schweizisk domstol var blevet idømt bøder for at tigge på offent-

lig vej i Genève. Kvinden indbragte sagen for menneskerettighedsdomstolen, og der fik hun medhold i, at hendes menneskerettigheder var blevet krænket. Domstolen fandt nemlig, at retten til at tigge var beskyttet af konventionens artikel 8. I artikel 8 står der: »Enhver har ret til respekt for sit privatliv og sit familieliv, sit hjem og sin korrespondance.« Det er måske umiddelbart ikke helt let at se, at bestemmelsen handler om retten til at tigge. Men det mente menneskerettighedsdomstolen altså.

Sagen var på den måde et godt eksempel på, at menneskerettighedsdomstolen ikke fortolker regler på samme måde, som danske domstole har tradition for. En dansk dommer vil slå op i loven, læse lovens ord, sammenholde ordene med, hvad der fra Folketingets og regeringens side har været ment med ordene, og så afgøre sagen. Ved menneskerettighedsdomstolen bruger man derimod det, man kalder »dynamisk fortolkning«. Det betyder, at dommerne i

vidt omfang selv bestemmer, hvad indholdet af reglerne skal være, ud fra en vurdering af, hvad de mener, at »nutidens forhold« kræver. Da menneskerettighedskonventionen er tiltrådt af Folketing og regering og gjort til dansk lov, er det meningen, at danske domstole skal efterleve den.

Da sagen om den litauiske tigger skulle afgøres, var Højesteretsdommere derfor nødt til at kaste sig ud i en detaljeret analyse af menneskerettighedsdomstolens dom. Her var der som noget afgørende lagt vægt på, at kvinden i Schweiz var meget fattig, analfabet og arbejdsløs, og at hun ikke modtog social bistand eller støtte fra andre.

I modsætning hertil fastslog Højesteret, at der i Danmark er adgang til hjælp fra det offentlige til den, der ikke gennem indkomst eller forsørgelse fra andre har mulighed for at få opfyldt sine grundlæggende behov. Højesteret fandt, at det derfor er usikkert, i hvilket

omfang adgangen til at tigge er beskyttet efter konventionens artikel 8, stk. 1, om respekt for privatliv mv.

I artikel 8, stk. 2, står der, at indgreb i retten til privatliv er berettiget, hvis det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt for f.eks. at forebygge uro og beskytte andres rettigheder. I den konkrete sag fandt Højesteret, at et indgreb var berettiget, og at det ikke var uproportionalt. Højesteret fandt også, at der heller ikke var tale om et uproportionalt indgreb i strid med artikel 3 eller 10. Endelig var der heller ikke tale om diskrimination efter artikel 14, for som Højesteret bemærkede, så må årsagen til, at det mest er udenlandske statsborgere, der dømmes for tiggeri, antages at være, at det i overvejende grad er personer uden dansk statsborgerskab, der begår lovovertrædelserne. Enden på sagen blev, at den litauiske mand blev idømt 60 dages fængsel og atter udvist.

Alle taler om klimakrisen, men hvem gør noget ved den?

MATHIAS HØJ KRISTENSEN
klimarådgiver, Care Danmark
JOHN NORDBO
klimarådgiver, Care Danmark

Mette Frederiksen siger, hun er grøn, før hun er rød, Ursula von der Leyen lyder på en god dag som en nyudklækket klimaaktivist, og Joe Biden fik på rekordtid talt USA ind i det gode klimaselskab. Det lyder godt, når verdensledere giver den som grønne superhelte, men ordene klinger hult, når regnebrættet gøres op, fordi de grønne paroler alt for sjældent udmønter

sig i tilsvarende ambitiøs klimapolitik.

Nogle vil indvende, at Danmark, EU og USA har taget skridt i den rigtige retning. Bevares, det har de. Men hvad kan vi bruge de små skridts politik til, når tid er en faktor, vi ikke kan forhandle med? Klimapolitik handler ikke om at gøre noget, men om at gøre nok tidnok, og ud fra denne skala fejler både Frederiksens, von der Leyens eller Bidens politik stort.

At det står skidt til, blev bekræftet mandag, hvor FN's Klimapanel

præsenterede en rapport, der får det til at løbe koldt ned ad ryggen. Konklusionen er, at klimaforandringerne er mere omfattende og rammer hårdere end forventet, at de fattigste og mest sårbare samfund rammes hårdst, og at klimakrisen visse steder er så fremskredet, at muligheden for tilpasning er overskredet. Mens politikerne har forført vælgerne med sniksnak og pyntegrøn politik, er klimakrisen taget til i styrke. Antallet af klimarelaterede fordrivelser stiger også, alene i løbet af 2020 blev 30

mio. mennesker tvunget væk fra deres hjem pga. orkaner, tørker og oversvømmelser.

Netop derfor har Greta Thunberg ret, når hun kritiserer verdens ledere for klimanø og bla, bla, blapolitik. Stigende temperaturer vil føre til endnu flere oversvømmelser, orkaner og tørker, som igen vil presse endnu flere mennesker væk fra deres normale levesteder. Intern fordrivelse og ufrivillig migration er en direkte konsekvens af den masseudledning, som særligt

den rige del af verden har stået for i flere årtier.

Der er ingen tvivl om, at det især er verdens fattigste, der rammes hårdst. Ikke desto mindre kan vi konstatere, at selv os i toppen af det globale klimakastesystem nu mærker konsekvenserne. Bare spørg oversvømmelsesofrene i Belgien og Tyskland. Det kan lyde kynisk, men måske er det netop det, der skal til, for at Vestens magtfulde ledere begynder at imødegå klimakrisen med passende alvor.